

Voorgangers: dierenartsen uit vroeger tijd (49)

George Fleming (1833-1901)

Veterinair verleden

Hoewel George Fleming buiten het Verenigd Koninkrijk thans ternauwernood nog bekend is, moet hij, ook internationaal gezien, tot de grondleggers van de huidige veterinaire wetenschap worden gerekend. Het is haast onbegrijpelijk, hoe iemand van eenvoudige smidsknecht

kon uitgroeien tot de meest invloedrijke veterinaire autoriteit in de Britse wereld, waarbij het niet zozeer de omstandigheden waren die hem begunstigden, als wel zijn ijzeren wil en visie die bepalend waren voor zijn eigen levensloop en voor die van zijn beroepsgroep.

George Fleming werd in 1833 te Glasgow geboren, waar zijn vader hoefsmid was. Van kinds af aan werd hij al vertrouwd met de typische wereld in en om een smederij: het omgaan met de paarden en hun eigenaars, het bewerken van het ijzer en de gewoontes in een smidse. Zo groeide hij op tot smidsknecht bij zijn vader. Er werd geen enkele aandacht geschonken aan een schoolopleiding.

Op een gegeven moment verhuisde het gezin naar Manchester, waar George in dienst kwam als smidsknecht bij de alom gerespecteerde dierenarts John Lawson. Deze ontdekte de buitengewone intelligentie van de jongen en zorgde ervoor dat hij naar Edinburgh kon gaan om een opleiding tot dierenarts te kunnen gaan volgen aan het William Dick's College. Ondanks zijn gemis aan schoolkennis verliep de studie vlot en hij behaalde de ene onderscheiding na de andere. In 1855 ontving hij zijn diploma, waarna hij in militaire dienst trad als paardenarts. Zijn eerste buitenlandse opdracht was deelname aan de Krimoorlog. Dit was een gewapend conflict tussen Rusland en Turkije in de jaren 1853 tot 1856, waarin na enige tijd ook Engeland, Frankrijk, Oostenrijk en Sardinië betrokken raakten. De Krimoorlog is in de geschiedenis van de geneeskunde bekend gebleven door het onnavolgbare optreden van Florence Nightingale (1823-1910). Fleming verbleef hier tot 1856, toen het Engelse leger zich terugtrok. Vervolgens werd hij naar China gezonden, waar hij tot 1861 deelnam aan diverse militaire acties. Zo was hij aanwezig bij de overgave van Peking. Ondertussen had hij veel van dat reusachtige land gezien en had hij aan de andere zijde van de Chinese Muur Mongolië bereisd. Hierover heeft hij een verslag geschreven onder de titel: *Travels on Horseback in Manchu Tartary* (1865). Gedurende de Abessijnse oorlog in 1868 kreeg hij de opdracht om paarden aan te kopen in Syrië en Egypte. Het reizen gaf hem de kans inzicht te verwerven in de verspreiding van besmettelijke ziekten onder dieren. Dit gaf hem mede de aanleiding tot het schrijven van het imposante tweedelige standaardwerk *Animal plagues: Their History, Nature, and Prevention* (1871 en 1882).

In een periode dat men nog geen inzicht had in de etiologie van besmettelijke ziekten, kwam aan John Gamgee de eer toe om belangrijke initiatieven te ontwikkelen bij de bestrijding van de runderpest van 1865, maar moet George Fleming alle eer toegewezen krijgen bij de uitroeiing van kwade droes onder de legerpaarden.

Nadat hij bij diverse legeronderdelen had gediend, werd Fleming in 1879 benoemd tot algemeen veterinair in-

specteur bij het Ministerie van Oorlog en in 1883 tot hoogste veterinaire functionaris van het leger. Als zodanig gaf hij ook leiding aan de *Army Veterinary School* te Aldershot, die op zijn initiatief is opgericht. De zeven jaren, die hij als *Principal Veterinary Surgeon to the Army* actief was, waren buitengewoon zwaar, daar Engeland als wereldmacht in allerlei conflictsituaties betrokken was. In 1890 ging kolonel Fleming met pensioen.

Fleming is van grote betekenis geweest voor de status van de diergeneeskunde in Engeland. Door zijn inzet kreeg het beroep meer maatschappelijk aanzien. Als president van de *Royal College of Veterinary Surgeons* lukte het hem door grote inzet om de *Veterinary Surgeons Act* (1881) door het parlement aanvaard te krijgen, vooral ook omdat hij hierbij de steun van de dierenbeschermingsorganisatie (RSPCA) had weten te verkrijgen. Hierdoor kreeg het dierenartsenberoep wettelijke bescherming en werden door de erkenning van de titel de activiteiten van empiristen en kwakzalvers ingedamd, doordat zij de naam van 'dierenarts' niet meer mochten voeren.

Ook op wetenschappelijk terrein heeft Fleming zijn sporen verdiend: een eindeloze rij van publicaties en boeken, die van veel betekenis zijn geweest voor de Engelssprekende wereld. Zo schreef hij boeken over vissectie, hoefbeslag, hondsdolheid, tuberculose, stalhygiëne, verloskunde en heilkunde. Hij vertaalde enkele belangrijke Franse werken in het Engels; van J.-B. Chauveau: *Comparative Anatomy of the Domesticated Animals*, en van L.G. Neumann: *Parasites and Parasitical Diseases of the Domesticated Animals*.

Van blijvend belang was zijn initiatief om in 1875 (dus 13 jaar vóór de *Veterinary Record*) een nieuw tijdschrift te lanceren: *The Veterinary Journal and Annals of Comparative Pathology*, waaraan hij gedurende 20 jaar leiding heeft gegeven. In 1900 veranderde de naam in *The Veterinary Journal* en in 1949 in *The British Veterinary Journal*. De prijs die dit tijdschrift jaarlijks verleent voor het beste artikel is naar hem genoemd. Fleming heeft, als vertegenwoordiger van zijn land, deelgenomen aan veel congressen. De overheid maakte graag van zijn expertise gebruik. Zo werd hij benoemd in de officiële commissie tot onderzoek van Pasteurs voorbehoedende enting tegen rabies. Over dit onderwerp werd hij ook gehoord door een comité van het *House of Lords* (1887). In zijn militaire loopbaan had hij veel ervaring opgedaan met de aankoop van paarden voor het leger; op zijn aanwijzingen waren hygiënische maatregelen doorgevoerd die hun gezondheidstoestand sterk hadden bevorderd. Zijn oordeel werd dan ook op hoge prijs gesteld door de *Royal Commission in Horse-Breeding* (1889).

George Fleming ontving, behalve tal van erelidmaatschappen van veterinaire en wetenschappelijke verenigingen, een eredoctoraat van de Universiteit van Glasgow in 1883. Het jaar daarop werd hem de Queen's medal van de RSPCA toegekend vanwege zijn inzet een einde te maken aan gebruiksoperaties (couperen van oren en staarten). De koningin benoemde hem tot *Companion of the Order of the Bath* (C.B.) in 1887. Hij werd vijf keer gekozen als president van de *Royal College of Veterinary Surgeons*, dat hem bij diverse gelegenheden hulde bracht voor zijn daden. Ook was hij *Fellow* van de *Royal Geographical Society*, lid van *The Anthropological Institute* en van de verenigingen voor pathologie en epidemilogie. Fleming stimuleerde het verenigingswezen van de dierenartsen; hij was de eerste president van de *British National Veterinary Medical Association*.

Het is ongelooflijk hoe iemand zonder enige formele vooropleiding kon uitgroeien tot chef-militair paardenarts, wetenschappelijk publicist en succesvol verdediger van de belangen van zijn beroepsgroep.

Deze rubriek wordt verzorgd door leden van het Veterinair Historisch Genootschap

A. Mathijssen en E.P. Oldenkamp

Geraadpleegde literatuur:

- Arbuckle J.B.R. George Fleming, Founder of the British Veterinary Journal. *British Veterinary Journal* 1975; 131: 290-1.
Clarke E. In: *Dictionary of national biography (DNB)*. 1901-1911. Vol. 2. Londen 1912: 33.
Colonel George Fleming and the veterinary profession. *Veterinary Journal* 1901; 3, 4: 284-94, 357-63; 383-7.
Dunlop R.H. & Williams D.J. *Veterinary Medicine, An Illustrated History*. St Louis 1996: 380, 600, 650.
Eby C.H. George Fleming, M.R.C.V.S. *Modern veterinary practice*. 1958; 39: 50-1.
The late Colonel George Fleming. *Veterinary Journal* 1901; 3: 307.